

**RECENZJA DOROBKU ORAZ ROZPRAWY HABILITACYJNEJ
W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM
DR ADRIANA MITRĘGI**

Doktor Adrian MITRĘGA, stopień doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce uzyskał na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach w 2015 roku. Temat pracy doktorskiej *Polityka bezpieczeństwa energetycznego Rzeczypospolitej Polskiej w świetle uwarunkowań gospodarczych i politycznych początku XXI wieku*.

Doktor Adrian Mitręga, na podstawie posiadanych danych, nie ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

W latach 2016 r. - 2019 r. był zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Od 2019 r. do chwili obecnej jest adiunktem w Katedrze Nauk o Bezpieczeństwie (obecnie Instytut Nauk o Bezpieczeństwie) Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Natomiast od 2020 r. do chwili obecnej jest ponadto nauczycielem akademickim w Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych w Kielcach, filie w Myślenicach, Tarnobrzegu oraz we Lwowie.

OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE I ORGANIZACYJNE

Jako wiodące osiągnięcie naukowe, zgodnie z art. 219 ust.1. pkt 2a ustawy, dr Adrian MITRĘGA zaprezentował monografię pt.: *Kultura strategiczna w prowadzeniu wojen hybrydowych*, (Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2022, s.252.).

Na podstawie uczelnianego systemu informacji naukowej Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. publikacje dr Adriana MITRĘGI z lat 2014-2023 uzyskały łączną sumę 1296 punktów MEiN, z czego 100% stanowią nauki o bezpieczeństwie. Niestety, nie podano sumarycznego współczynnika Impact Factor oraz liczby cytowań i indeks Hirscha. Przy stosunkowo dużej liczbie punktów (1296) należy domniemywać, że współczynnik IF (minimum 13) oraz liczba cytowań (minimum 20) i indeks Hirscha (minimum 3), zostały przekroczone, ponieważ są to minimalne progi ustalone dla tych parametrów. Jednocześnie chciałbym podkreślić, że obszary naukowe którymi zajmuje się Habilitant cieszą się zainteresowaniem wśród naukowców, ze względu na ich aktualność i zapewne korzystają z jego publikacji, które są efektami jego badań.

Do dorobku naukowego zalicza się:

1. Monografie,

- 1 autorską *Polityka bezpieczeństwa energetycznego w świetle uwarunkowań gospodarczych i politycznych początku XXI w. Wybrane zagadnienia*, Kielce 2017, ISBN 978-83-65850-00-3.
- 2 współautorskie:
  - a. M. Kozub, A. Mitręga, *Podstawy strategii bezpieczeństwa. Wybrane aspekty*, Wyd. Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2018, ISBN 978-83-65850-27-0,
  - b. M. Kozub, A. Mitręga, A. Zagórska, *Studia strategiczne w kreowaniu bezpieczeństwa do końca pierwszej połowy XXI wieku*, Wyd. Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Kielce 2019, ISBN 978-83-7133-790-1.

2. Artykuły -15 (4 anglojęzyczne)
3. Rozdziały w monografiach – 33 (1 anglojęzyczny),
4. Redakcje monografii – 2

Dorobek naukowy Habilitanta obejmuje 53 publikacje poświęcone problematyce bezpieczeństwa. Ponadto jako prelegent uczestniczył w 20 konferencjach naukowych międzynarodowych (Słowacja, Węgry) i krajowych. Należy nadmienić, że konferencje były w obszarze zainteresowań badawczych Habilitanta, co pozwalało mu podczas wystąpień, na prezentowanie wyników badań. Był w 7 komitetach naukowych (2 członek rady naukowej) i organizacyjnych (5 razy sekretarz).

Habilitant artykuły publikował w takich czasopismach naukowych, jak „Rocznik Bezpieczeństwa Morskiego”, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego”, „Rocznik Politologiczny”, „Security and Defence Quarterly”, „Slovak Journal of Public Policy and Public Administration” oraz „Polityka i Bezpieczeństwo”, „Obronność” i „Studia Humanistyczno-Społeczne”. W tych czasopismach umieszczono artykuły będące wynikami badań nad kulturą strategiczną, zagrożeniami hybrydowymi oraz bezpieczeństwem energetycznym. To są trzy obszary zainteresowań naukowych Habilitanta. Jednocześnie nadmieniam, że wymienione czasopisma, są periodykami naukowymi, recenzowanymi i mającymi renomę wśród naukowców, o czym świadczy min. punktacja MNiE. Każdy z artykułów zostaje poddany ocenie dwóch niezależnych recenzentów, dlatego też artykuł musi posiadać odpowiednią wartość naukową.

Doktor Adrian MITRĘGA pełnił i pełni następujące funkcje:

- sekretarza Komisji Rekrutacyjnej do przeprowadzenia postępowania rekrutacyjnego do Szkoły Doktorskiej w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach na rok akademicki 2021/2022 oraz 2023/2024.
- członka Komitetu ds. Planu Równości Płci Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (2021).
- członka Rady Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (od 2021 r.)
- **w 2021 r., zarządzeniem nr 45/2021 Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 11 marca 2021 roku w sprawie ustalenia składu Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, powołano go na członka Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie.**
- Od 2020 r. do 2021 r. pełnił funkcję sekretarza European Association for Security (Europejskie Stowarzyszenie Nauk o Bezpieczeństwie, EAS) – uchwała Zarządu Europejskiego Stowarzyszenia Nauk o Bezpieczeństwie nr 08/2020 z dnia 3.12.2020. W trakcie pełnienia funkcji wykonywał m.in. następujące zadania: obsługa korespondencji stowarzyszenia, przygotowywanie dokumentów, w tym projektów uchwał na posiedzenia zarządu, prowadzenie korespondencji z członkami EAS, archiwizacja dokumentów.
- Od 2019 r. pełni funkcję eksperta Polskiego Lobby Przemysłowo-Handlowego im. Elżegiusza Kwiatkowskiego, co skutkowało wydaniem m.in. raportu zawierającego diagnozę i prognozę globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego, zdeterminowanego przez pandemię COVID-19 w obszarze gospodarczym, społecznym, politycznym i geopolitycznym.
- Od 2016 r. do 2020 r. pełnił rolę sekretarza Oddziału Kieleckiego Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich. W ramach wykonywanych obowiązków opracowywał projekty uchwał Zarządu Kieleckiego Oddziału PTSE, prowadził korespondencję z członkami PTSE, współorganizowałem cykliczną konferencję „Wyzwania rozwojowe Polski w Europie”.

- W 2020 r. pełnił funkcję sekretarza zespołu przygotowującego wniosek o uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie przez UJK w Kielcach. Uprawnienia uzyskane w 2020 r. na podstawie decyzji Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów nr BCK -I-U-dr-451/20.

Za swoją działalność naukową i organizacyjną w 2021 roku został wyznaczony na stanowisko wicedyrektora ds. ogólnych w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie. Funkcję tę pełni nadal.

Osiągnięcia naukowe i organizacyjne Habilitanta zostały docenione przez przełożonych czego potwierdzeniem było dwukrotne otrzymanie nagrody rektorskiej:

- W 2021 r. Rektor UJK w Kielcach przyznał nagrodę zespołową I stopnia za wyróżniające osiągnięcia organizacyjne w roku akademickim 2020/2021. zespołowi (w którym był Habilitant) opracowującemu wniosek o uzyskanie uprawnień do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie,
- W 2019 r. za osiągnięcia naukowe, otrzymał nagrodę III stopnia Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.
- Jako pracownik Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie UJK, brał udział (członek zespołów badawczych) w dwóch międzynarodowych projektach. Pierwszy projekt to „ATHENA – Implementing Gender Equality Plans to Unlock Research Potential of RPOs and RFOs in Europe.” Projekt uzyskał finansowanie z programu ramowego UE w zakresie wspierania badań i innowacji Horyzont 2020, zgodnie z zapisami określonymi w umowie nr 101006416. ATHENA to projekt badawczo-innowacyjny współfinansowany z programu Horyzont 2020, realizowany przez pracowników Wydziału Prawa i Nauk Społecznych UJK w ramach międzynarodowego konsorcjum złożonego z dziesięciu zespołów badawczych z Hiszpanii, Słowenii, Słowacji, Bułgarii, Rumunii, Włoch, Portugalii i Polski.
- Drugi projekt dotyczył włączenia imigrantów w proces edukacji akademickiej w państwach Grupy Wyszehradzkiej (Inclusion of Immigrants into Higher Education Process in the Visegrád Group Countries, 1.09.2016 – 3.07.2017, 2016-1-PL01-KA203-026302; European Commission; Erasmus+). Projekt realizowany był m.in. przez Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy, Istanbul Aydin Universitesi, Uniwersytet w Miskolcu oraz College of International and Public Relations Prague.
- Ponadto w ramach uczelnianych projektów badawczych jako członek zespołu badawczego lub jako kierownik, uczestniczył w siedmiu projektach dotyczących szeroko rozumianego strategicznego środowiska bezpieczeństwa.

Stwierdzam, że prezentowane osiągnięcia naukowe i organizacyjne spełniają kryteria ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE I W ZAKRESIE POPULARYZACJI NAUKI

Habilitant był promotorem pomocniczym trzech prac doktorskich:

- autorstwa mgr Anny Wawryniuk *Polityka energetycznej Federacji Rosyjskiej wobec Republiki Turcji*. Praca pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Ireneusza Krasia została obroniona 17 grudnia 2018 r. w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztoro w Pułtusku.
- autorstwa mgr Jolanty Cichosz pt. *Polityka cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej*, napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Mariana Kozuba, została obroniona 19 lutego 2020 r. na Uniwersytecie Jana

Kochanowskiego w Kielcach. Praca zajęła drugie miejsce w konkursie o nagrodę im. Mariana Rejewskiego, organizowanym przez dyrektora Narodowego Centrum Bezpieczeństwa Cyberprzestrzeni (2020 r.).

- autorstwa mgr. Krzysztofa Kucharskiego, *Warunki stosowania techniki operacyjnej dla ochrony bezpieczeństwa państwa w świetle Konstytucji RP i standardów europejskich*, pod kierunkiem naukowym prof. dr. hab. Jerzego Jaskierni i została obroniona 14 lipca 2020 r.

Poza tym był promotorem 21 prac licencjackich oraz recenzentem ponad 60 prac licencjackich i magisterskich.

Dr Adrian MITRĘGA wiosną 2023 roku odbył staż naukowy w Instytucie Bezpieczeństwa i Informatyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

Habilitant działalność dydaktyczną na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach realizuje od semestru zimowego 2016/2017. Prowadzi wykłady, ćwiczenia oraz seminaria dyplomowe na studiach pierwszego stopnia na kierunku bezpieczeństwo narodowe. W trakcie pracy dydaktycznej, zarówno na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach, jak i w Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych, prowadzi m.in. takie przedmioty, jak: teoria bezpieczeństwa (ćwiczenia), studia strategiczne (ćwiczenia), systemy i strategie bezpieczeństwa RP (ćwiczenia). Na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach prowadzi ponadto takie przedmioty, jak m.in.: rodzaje zagrożeń i sposoby ich rozpoznawania (wykłady i ćwiczenia), współczesne kryzysy i konflikty (ćwiczenia), podstawy strategii bezpieczeństwa (ćwiczenia), konflikty międzynarodowe (wykłady i ćwiczenia).

W 2020 r. w ramach pracy w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie UJK opracował program kształcenia dla studiów podyplomowych „Zarządzanie kryzysowe w bezpieczeństwie lokalnym”.

W roku akademickim 2020/2021 przeprowadził w ramach zajęć prowadzonych w Staropolskiej Akademii Nauk Stosowanych zajęcia z przedmiotu bezpieczeństwo energetyczne na kierunku ekonomia w filii uczelni we Lwowie.

Stwierdzam, że prezentowane dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki spełniają kryteria ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

ROZPRAWA HABILITACYJNA

Monografię stanowi rozprawa pt.: *Kultura strategiczna w prowadzeniu wojen hybrydowych* (Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2022, ISBN 978-83-67580-01-4, ss. 252). Zdaniem Habilitanta, „Przeanalizowanie dostępnej wiedzy oraz własne zainteresowania badawcze skłoniły autora pracy do głębokiej refleksji nad kulturą strategiczną i określeniem jej miejsca w prowadzeniu wojen hybrydowych” (s. 14). Publikacja ta dotyczy ważnej problematyki, z punktu widzenia nauk o bezpieczeństwie. Zaprezentowany obszar badawczy, jest istotny, a także aktualny w świetle dynamiki, z którą mamy do czynienia na arenie międzynarodowej. Ewidentnym tego przykładem może być prowadzona przez Rosję na terenie Ukrainy, praktycznie od 2014 roku, a osiągnęła ona kulminację w lutym 2022 r. „operacja specjalna”, która przyjęła postać działań hybrydowych. Od lutego 2022 r. mamy do czynienia z agresywną wojną.

Celem powyższej monografii było zbadanie wybranych czynników składających się na kulturę strategiczną, które mogą zostać wykorzystane w prowadzeniu wojny hybrydowej w okresie poprzedzającym konflikt militarny. To jest według mnie pierwszy cel. Natomiast drugim, było przybliżenie metod wykorzystania wybranych elementów kultury strategicznej

w uzyskaniu przewagi podczas kształtowania wizji porządku międzynarodowego i osłabienia przeciwnika na scenie międzynarodowej. Monografia jest efektem wieloletnich badań i dociekań naukowych oraz stanowi podsumowanie dorobku naukowego Habilitanta.

Cześć metodologiczna została zaprezentowana we wstępie (s.14-18), co uważam za słuszne, ponieważ ta publikacja została przygotowana min. dla szerokiego kręgu czytelników. Habilitant, od początku zdawał sobie sprawę z faktu, że „przedmiot badań wykracza poza zakres jednej dyscypliny naukowej, ponieważ zarówno pojęcie kultury strategicznej, jak i wojny hybrydowej łączy podejście historyczne, geograficzne, antropologiczne, ekonomiczne, technologiczne, psychologiczne i socjologiczne” (s. 15). W związku z takim zakresem wykraczającym poza jedną dyscyplinę naukową, bezwzględnie zgadzam się z Autorem, korzystał z metod badawczych wykorzystywanych przez nauki o bezpieczeństwie, ale także przez politologię, historię czy socjologię.

Stwierdzam, że przyjęte założenia badawcze są prawidłowe.

Monografia składa się z pięciu rozdziałów, każdy z nich kończy się wnioskami oraz z zakończenia, bibliografii i wykazu skrótów.

W rozdziale pierwszym (s. 19-72), Autor w sposób skondensowany, przedstawił miejsce kultury strategicznej w naukach o bezpieczeństwie. W czterech podrozdziałach, przybliżono definicje kultury strategicznej (wielu autorów), kulturę bezpieczeństwa, kulturę wojny, kulturę pokoju, a kulturę strategiczną. Dokonano omówienia w sposób skondensowany kultury strategicznej w wybranych państwach (Chińska Republika Ludowa, Rosja, Stany Zjednoczone Ameryki, Rzeczpospolitej Polski). Omówiono kulturę strategiczną organizacji na przykładzie Unii Europejskiej. Zakończono go wnioskami. Zgadzam się min. ze stwierdzeniem Autora, że „Kultura strategiczna narodów wypływa z ich geografii i zasobów historii, doświadczenia oraz społeczeństwa i struktury politycznej. Reprezentuje podejście, które dane państwo przyjęło w przeszłości” (s. 70).

W kolejnym rozdziale (s. 73-104), Habilitant zaprezentował genezę oraz dokonał próby zdefiniowania wojny hybrydowej. Omówił zagrożenia hybrydowe, a także przybliżył cechy wojny hybrydowej oraz ich ewolucję. Słusznie wyartykułował, że „Wojna hybrydowa opiera się przede wszystkim na znajomości swojego strategicznego otoczenia i dostosowuje się do warunków panujących w terenie” (s. 75). W dalszej części napisał ponadto, iż: „Wojna hybrydowa nie ogranicza się zatem do pola bitwy, a w szerszej definicji [...] składa się z kombinacji różnych konwencjonalnych i niekonwencjonalnych narzędzi. Narzędzia te obejmują: dyplomację, wojnę informacyjną i propagandę, wsparcie dla lokalnych zamieszek, wsparcie nieregularnych armii bądź partyzantki, wykorzystanie sił specjalnych, wykorzystanie sił zbrojnych, wojnę gospodarczą, wojnę w cyberprzestrzeni” (s. 82). Tym samym wskazuje, że „wszystkie chwytaki dozwolone”, aby doprowadzić do zrealizowania założonego celu, którym jest cel strategiczny. Niewątpliwie wojnę hybrydową należy uznać za metodę wojenną wykorzystywaną do zrealizowania określonych planów politycznych poprzez ciągłość konfliktu w kraju, który jest celem.

Rozdział trzeci (s. 105-150), obejmuje zagadnienia związane ze strategią prowadzenia wojen hybrydowych. Autor przybliżył genezę, definicje i istotę pojęcia, ewolucję strategii, a także obszary wojny hybrydowej i jej modele. Wychodząc od przedstawienia genezy strategii, powołując się do kilku autorytetów z tego obszaru, omówił jej ewolucję rozpoczynając od wielkiego klasyka Sun Tzu, który „W szczególności zwraca uwagę na koncepcję unikania bitwy oraz na potrzebę zaangażowania wojska i dyplomatów w celu osiągnięcia zwycięstwa” (s. 111). Na kolejnych stronach przybliżył myśli kolejnych teoretyków strategii, jak: Tukidydesa, Jana Žižka, Niccolo Machiavellego, Carla von Clausewitza, Ferdinand Foch, Halford J. Mackinder, Alfred T. Mahan, czy też André Beaufre. Każdy z nich zapisał się w ewolucji strategii, w określonych okresach ich życia i działalności. Wiele ich myśli, są ponadczasowe, do których obecni teoretycy strategii się odwołują. W dalszej części tego rozdziału Habilitant przybliżył kwestie związane z obszarami wojny hybrydowej, wymieniając je i dokonując ich prezentacji. Zgadzam

się ze stwierdzeniem Autora, że „[...] główna przestrzeń ma być w czasach współczesnych i w najbliższej przyszłości zdominowana przez wojnę informacyjną, wojnę w cyberprzestrzeni i psychologiczną, ponieważ głównym celem agresora jest i będzie zmniejszenie konieczności użycia twardej siły militarnej do niezbędnego minimum” (s. 137). W ostatnim podrozdziale Habilitant przedstawił kilka modeli wojny hybrydowej. W oparciu o opracowania analityków, zajmujących się tą problematyką, można zapoznać się z wariantami działań w wojnie hybrydowej. Wspólnym dla nich mianownikiem jest dynamika, która musi być uwzględniana. Słusznie więc stwierdza Autor, że „Konkludując, wojna hybrydowa powinna opierać się na prognozowaniu strategicznym i planowaniu proaktywnych środków...” (s. 146).

W kolejnym rozdziale (s. 151-184) Habilitant przedstawił stan badań nad przeciwdziałaniem zagrożeniom hybrydowym, a także ich przeciwdziałanie zawarte w wybranych domenach tj. dyplomatycznej, informacyjnej, cybernetycznej, wojskowej, ekonomicznej i prawnej. Zdaniem Autora „Kontrstrategia wojny hybrydowej powinna stanowić podstawę ogólnego planu widzenia środków przeciwdziałania atakom przeciwnika, uwzględniają stale zmieniające się sytuacje oraz warunki polityczne” (s. 152). Jest to poważne zadanie dla strategów, a także dla instytucji i osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo państwa. Dostosowanie wygenerowanego systemu bezpieczeństwa narodowego uwzględniającego wyzwania i zagrożenia konfliktów nowego typu, będzie kompilacją wiedzy na temat istniejących zagrożeń hybrydowych oraz stworzenia odpowiednio przygotowanych sił zbrojnych, gospodarki państwa, a także sfery kulturowej i ideologicznej społeczeństwa. Autor we wniosku tego rozdziału stwierdził, że „Aby móc opracować skuteczną strategię walki z zagrożeniami hybrydowymi, niestety, nie wystarczy zrozumieć istniejących samych zagrożeń i wyzwań. Strategia to także wybór <ścieżki>, drogi do osiągnięcia zamierzonego celu. Z tej perspektywy należy, sygnatycznie koncentrować się na zmianach w otaczającym nas świecie i naszym społeczeństwie, choć oczywiście trudno jest określić, czy zmiana ma charakter strategiczny czy bardziej ulotny” (s.184). Jest to bardzo cenne stwierdzenie, które powinno być wciąż aktualne i „dźwignąć” w uszach strategów i osób odpowiedzialnych za tworzenie strategii bezpieczeństwa państwa.

W ostatnim rozdziale (s.185-222), Autor zaprezentował, a także w sposób bardzo szczegółowy przybliżył problematykę związaną z tzw. składnikami kultury strategicznej w prowadzeniu wojen hybrydowych. Omówił wpływ takich składników jak, np.: geografia i geopolityka (s. 187-193), historia i tożsamość narodowa (s.193-196), kultura polityczna (s. 196-200), system społeczno-gospodarczy (s.200-204), religia jako element bezpieczeństwa (s. 204-209), rozwój technologiczny (s. 209-214) oraz oddziaływanie psychologiczne (s. 214-291). Przeprowadzona przez Habilitanta analiza tych składników, jak się ocenia, pozwala stwierdzić, że są one bardzo ważne, a tym samym godne uwagi. Tym samym mogą lub powinny być wykorzystywane w przygotowaniu, a także w prowadzeniu wojny hybrydowej, jak i jej przeciwdziałaniu. Wyzwanie ogromne i znaczące. W tym miejscu przywołam słowa Autora, z którymi się zgadzam, iż: „Rozpatrywanie elementów kultury strategicznej, jak również jej znaczenia w kształtowaniu polityki bezpieczeństwa, powinno być czymś naturalnym i potrzebnym każdemu, kto zajmuje się szeroko rozumianym bezpieczeństwem” (s. 219). Te składniki stanowią istotne obszary bezpieczeństwa każdego państwa, decydują o jego sile lub słabościach.

W zakończeniu (s. 223-226) Habilitant stwierdza, że „Podsumowując rozważania na temat roli kultury strategicznej w prowadzeniu wojen hybrydowych, należy stwierdzić, że współcześnie rozumienie kultury strategicznej wykracza poza ramy stricte wojskowe, ponieważ także obszary pozamilitarne nabierają coraz większego znaczenia we współczesnym środowisku bezpieczeństwa, a sama kwestia użycia siły zarówno twardej, jak i miękkiej jest kształtowana przez czynniki, które w istocie kształtują kulturę strategiczną i doskonale komponują się w strategię prowadzenia wojen hybrydowych” (s. 226). Uważam, że to jest słuszne podsumowanie tego wszystkiego, co zostało zaprezentowane w tej monografii.

Układ rozprawy oceniam jako prawidłowy.

W efekcie prowadzonych w poszczególnych rozdziałach rozważań, prezentowane wnioski są logiczne i spójne. Rozprawa podejmuje istotną poznawczą problematykę badawczą. W związku z powyższym stwierdzam:

- sposób ujęcia problematyki w treści poszczególnych rozdziałów jest właściwy,
- prezentowana wykładnia jest spójna poznawczo, wiąże się z innymi w obszarze bezpieczeństwa państwa,
- język pracy jest komunikatywny.

Rozprawa habilitacyjna została oparta na obszernej bibliografii dotyczącej problematyki pracy. Zdaniem recenzenta istotne poznawcze dla problematyki pracy ujęcia, które znajdujemy w literaturze anglojęzycznej zostały wykorzystane właściwie.

W opinii recenzenta, monografia, może być cennym przyczynkiem do prowadzenia dalszych badań naukowych w omawianym przedmiocie oraz powinna stać się przedmiotem zainteresowania nie tylko badaczy zajmujących się naukami o bezpieczeństwie, ale także osób specjalizujących się w zakresie stosunków międzynarodowych, historii czy socjologii.

OCENA KWALIFIKACYJNA

Ogólny dorobek naukowy oraz organizacyjny dr Adriana MITRĘGI, jak i jego poszczególne pozycje oceniam bardzo dobrze, i mieszczący się w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie, w dziedzinie nauk społecznych.

W taki sam sposób oceniam i kwalifikuję osiągnięcia dydaktyczne oraz w zakresie popularyzacji nauki.

Rozprawa habilitacyjna pt.: *Kultura strategiczna w prowadzeniu wojen hybrydowych*, spełnia kryteria kwalifikacyjne stawiane przed tego typu opracowaniami.

WNIOSEK KOŃCOWY

Osiągnięcia naukowe dr Adriana MITRĘGI, wkład do nauki jak i dydaktyki, popularyzacja wiedzy o bezpieczeństwie, w pełnym zakresie mieszczą się w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie, w dziedzinie nauk społecznych.

Wnioskuje o procedowanie postępowania habilitacyjnego i nadanie stopnia doktora habilitowanego Panu dr Adrianowi MITRĘGA.

Jerzy Będźmirowski
prof. dr hab.

.....